

Nr 80.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående beredande av likvid för varor, avsedda att levereras till vissa nödlidande länder; given Stockholms slott den 4 februari 1921.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

G. Malm.

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 februari 1921.

Närvarande:

Statsministern friherre DE GEER, ministern för utrikes ärendena greve WRANGEL, statsråden ERICSSON, DAHLBERG, MURRAY, ELMQUIST, MALM, BERGQVIST, HAMMARSKJÖLD, EKEBERG, TAMM, HANSSON.

Efter gemensam beredning med ministern för utrikesärendena samt cheferna för finans- och jordbruksdepartementen anförde departementschefen, statsrådet Malm, följande.

Till avhjälpande av det nödläge, vari åtskilliga av de av kriget hårdast drabbade länderna råkat, framulades å en konferens i Köpenhamn i mars 1920 mellan representanter för de skandinaviska länderna samt *Bihang till riksdagens protokoll 1921. 1 saml. 69 häft. (Nr 80.)* 1

Storbritannien och Nordamerikas förenta stater plan till en samfällid hjälpaktion från de allierade och neutrala makterna, avseende leverans till de nödlidande länderna på kredit av varor, av vilka dessa länder vore i trängande behov. Denna fråga avhandlades sedermera ytterligare å en internationell konferens i Paris under april månad samma år, vid vilken konferens Sverige jämväl var representerat.

Enligt den vid nämnda konferenser framlagda planen skall såsom likvid för de varor, som levereras till de hjälpbehövande länderna, av dessa utfärdas skattkammарväxlar, löpande med 6 procent ränta och betalbara i det kreditgivande landets mynt inom ett år från utställandet, men med rätt för det låntagande landet att omsätta växlarna på tolv månader åt gången, högst dock intill fem år från utställningsdagen. Dessa förbindelser skola, vad angår Österrike och Ungern, medföra förmånsrätt till betalning ur dessa staters tillgångar och inkomster samt prioritet framför de skadestånd, varom stadgas i det i S:t Germain ingångna fredsfördraget eller i till detsamma hörande fördrag och överenskomelser. Vad åter angår övriga låntagande länder skola ifrågavarande skuldförbindelser medföra första rätt till betalning ur alla de inkomster, respektive land kan komma att erhålla såsom compensation, gottgörelse eller skadestånd från något fiendeland, med förbehåll för de anspråk, som kunna häfta vid dessa compensationer, gottgörelser eller skadestånd med hänsyn till tidigare upptagna lån.

De kreditgivande länderna skola själva äga bestämma, vilka länder de vilja bispringa och vilka varor de för sådant ändamål vilja avstå. Krediten skall ordnas genom respektive staters bemedling, envar stat dock obetaget att å vederbörande exportörer överflytta någon del av krediten.

Den centrala ledningen av hjälpaktionen handhaves av en internationell organisation i Paris, i vilken varje långivande land är representerat.

*Propositionen
nr 427 till
1920 års riksdag.*

I en den 7 maj 1920 till riksdagen avlåten proposition, nr 427, framlade Kungl. Maj:ts förslag till vissa åtgärder, avsedda att möjliggöra deltagande från svensk sida i berörda hjälpaktion.

I det vid denna proposition fogade statsrådsprotokollet över finansärenden anförde min företrädare i ämbetet i egenskap av chef för finansdepartementet, bland annat, följande.

Ehuru redan den hjälpverksamhet, som genom Röda korset och annorledes på privat väg från svensk sida utövats till lindrande av nöden i vissa av de av kriget svårast hemsökta länderna, innebure en

icke oansenlig insats i det internationella nödhjälpsarbetet, vore departementschefen av den uppfattningen, att det med hänsyn till det beklagansvärda läge, i vilket dessa länders folk befunne sig, för vårt land vore en bjudande plikt att icke undandraga sig att deltaga i den sålunda planlagda hjälpaktionen. I betraktande av Sveriges resurser vore det emellertid nödvändigt, att Sverige begränsade sitt deltagande i hjälpaktionen till de länder, med vilka det sedan gammalt stått i förbindelse, d. v. s. Estland, Lettland, Litauen, Polen, Tjecko-Slovakien, Österrike, Ungern och Rumänien. Utgångspunkten för Sveriges deltagande måste vidare enligt departementschefens mening vara, att understödet finge lämnas i sådana varor, som inom landet förefunnes eller kunde framställas i den omfattning, att landets eget oundgängliga behov av sådana varor icke äventyrades. De varor, vilka därvidlag kunde ifrågakomma, borde i främsta rummet vara diverse industriprodukter (särskilt maskiner), vilka kunde befrämja lantbruk och industri inom de hjälpbehövande länderna. Därutöver borde möjligen, ehuru i mindre kvantiteter, vissa livsmedel och industriella råvaror kunna tillhandahållas.

Det högsta varuvärde, som från svensk sida skulle kunna ställas i utsikt för nödhjälpskrediter till de ifrågavarande länderna, vore enligt departementschefens uppfattning 20 miljoner kronor. Av detta belopp borde hälften kunna åstadkommas genom medverkan från vederbörande exportörers sida, medan andra hälften skulle garanteras av svenska staten. Sin förhoppning att för åstadkommande av halva kreditbeloppet medverkan borde kunna påräknas av exportörerna grundade departementschefen på den omständigheten, att åtskilliga av landets industrier, vilka till följd av de tryckta exportförhållandena under de senaste åren icke kunnat vinna normal avsättning för sina artiklar, borde hava intresse av att, mot likvid i utländska skattkamarväxlar samt statsgaranti till halva varuvärdet, avyttra vissa ineliggande lagerbehållningar. Med hänsyn till den ovisshet, som rådde rörande styrkan hos exportörsintresset, ville departementschefen emellertid uttryckligen betona, att Kungl. Maj:t i varje fall borde äga full frihet att efter omständigheterna fördela kreditrisken mellan staten och de enskilda exportörerna, med iakttagande av, att det av departementschefen föreslagna totalbeloppet av statsgarantien, 10 miljoner kronor, icke överskredes.

För att exportörerna skulle vara villiga att påtaga sig någon mera väsentlig del av krediten borde man, enligt departementschefens mening, utgå ifrån, att de å skattkamarväxlarna inflytande kapitalavbetalningarna skulle tillgodoföras vederbörande exportör, till dess han erhållit full betalning för det kapitalbelopp, för vilket han själv stode risken, samt

att först vad därefter inflöte skulle utgöra täckning för det belopp, för vilket staten iklätt sig betalningsansvar. Ordnares saken på dylikt sätt, ville det synas, som om exportörerna själva skäligen borde kunna vidkännas den ränteförlust, som under rådande ränteförhållanden kunde komma att uppstå därigenom, att skattkammarväxlarna eventuellt komme att löpa med endast 6 procent ränta.

Förutom ovannämnda statsgaranti till belopp av 10 miljoner kronor äskades i samma proposition, nr 427, dylik garanti till ett belopp av ytterligare 15 miljoner kronor för möjliggörande av varuleveranser på kredit till nödlidande länder jämväl i andra fall än de med förberörda hjälpaktion åsyftade.

Som skäl för beviljande av sistnämnda garanti anförde departementschefen, att den möjligheten icke vore utesluten, att inom en snar framtid anspråk på kredit kunde komma att resas jämväl till förmån för länder, som icke berördes av de å förenämnda konferenser behandlade hjälpåtgärderna, men som icke desto mindre för sitt återuppbyggande ur det genom kriget iråkade nödläget vore i behov av kraftigt utländskt bistånd. Departementschefen syftade därvid närmast på våra stora grannländer, Tyskland och Ryssland. Till de rent humanitära skälen för lämnande av den hjälp, som kunde stå oss till buds, komme i avseende å dessa båda länder det förhållandet, att tillvaratagandet av våra egna intressen under vissa omständigheter kunde göra en kreditgivning i större eller mindre skala fullt motiverad.

Vidare ville departementschefen erinra om, att på initiativ av nationernas förbund under år 1920 komme att i Bryssel hållas en internationell finanskonferens, till vilken även Sverige mottagit inbjudan. Ehuru något program för konferensens arbete vid tidpunkten för propositionens avlåtande icke föreläge och det sålunda icke för det dåvarande kunde bedömas, huruvida några nya, vårt land berörande internationella kreditåtgärder kunde komma att framgå såsom resultat av konferensen, syntes emellertid den möjligheten böra förutses, att så kunde komma att bliva fallet.

Riksdagens
skrivelse nr
405 vid 1920
års riksdag.

I skrivelse den 18 juni 1920, nr 405, anmälde därefter riksdagen, att riksdagen medgivit, att Kungl. Maj:t finge ikläda svenska staten betalningsansvar *dels* i överensstämmelse med den plan och på de villkor, som vid förenämnda konferenser framlagts, samt enligt de närmare bestämmelser, som bleve av Kungl. Maj:t meddelade, till ett belopp av högst 10 miljoner kronor för varor, som i anledning av rådande nöd-

tillstånd kunde komma att av svenska exportörer på kredit levereras till Estland, Lettland, Litauen, Polen, Tjecko-Slovakien, Österrike, Ungern och Rumänien, *dels ock* i fall av behov på de villkor, som kunde komma att fastställas för kredit till Österrike och Ungern, samt enligt av Kungl. Maj:t meddelade särskilda bestämmelser till ett belopp av ytterligare högst 15 miljoner kronor för varor, som av enahanda anledning kunde komma att levereras till av nöd hemsökta länder.

Vid föredragning den 9 juli 1920 av denna riksdagens skrivelse beslöt Kungl. Maj:t tillsätta en särskild kommitté med uppdrag att, i enlighet med de riktlinjer, som angåves i det vid förberörda proposition fogade utdraget av statsrådsprotokollet över finansärenden samt riksdagens omförmälda skrivelse, träffa anstalter för ordnandet av Sveriges deltagande i förstnämnda hjälpkaktion samt, efter förhandlingar med representanter för de svenska exportindustrierna, planlägga och övervaka skeende varuleveranser m. m. Kungl. Maj:t förklarade därvid tillika, att kommittén — vilken det skulle åligga att till Kungl. Maj:t inkomma med yttrande och förslag rörande den form, under vilken statens övertagande, till högst det av riksdagen medgivna beloppet, av betalningsansvaret för levererade varor lämpligast måtte kunna ske, ävensom att i övrigt underställa Kungl. Maj:ts prövning sådana i samband med förevarande angelägenhet stående frågor, som vore av den vikt och beskaffenhet, att de borde av Kungl. Maj:t avgöras — vid ordnandet av varuleveranserna skulle hava att särskilt tillse,

*Kungl. Maj:ts
beslut den 9
juli 1920.*

att Sveriges deltagande i omförmälda hjälpkaktion, med hänsyn till såväl kvalitet som pris å de varor, som levererades, skedde på ett sätt, som fullt överensstämde med nationens värdighet och icke äventyrade det med hjälpkaktionen avsedda filantropiska syftet;

att — intill ett sammanlagt varuvärde av 20 miljoner kronor — så stora varukvantiteter som möjligt tillhandahölles, för vilket ändamål kommitterade skulle söka att i avseende å varje varuparti träffa anstalt för, att vederbörande exportör själv påtog sig så stor del av krediten, som med hänsyn till föreliggande omständigheter kunde anses lämpligt och erforderligt;

att varuleveranserna skedde i sådana svenska varor, som inom landet förefunnes eller kunde framställas i den omfattning, att landets eget oundgängliga behov av sådana varor icke äventyrades;

att exporten av varorna på det för svenskt näringsliv fördelaktigaste sättet fördelades å vederbörande tillverkare; samt

att den internationella hjälpororganisationen i Paris tid efter annan

hölles underrättad om storleken och värdet m. m. av de från Sverige till de hjälpbehövande länderna levererade varukvantiteterna.

Svenska hjälpkreditkommitténs skrivelse den 4 december 1920.

I skrivelse den 4 december 1920 har ovannämnda kommitté nu anmält, att några varuleveranser från Sverige i enlighet med planen för förberörda hjälpaktion hittills icke kunnat äga rum. Så som den ekonomiska utvecklingen inom vårt land gestaltat sig, med tilltagande knapphet på penningmarknaden och med alltmera betungande räntesatser för den industriella krediten, kunde nämligen någon samverkan med exportörerna icke påräknas, med mindre dessa erhöles kontant likvid för de varor, de ställde till förfogande. Under sådana förhållanden syntes det icke möjligt att genomföra Sveriges deltagande i hjälpaktionen, om icke staten ställde kontanta medel till förfogande för ändamålet. Kommittén hemställde därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att å tilläggsstat för år 1921 anvisa ett belopp av 10 miljoner kronor att användas till nu avsedda varulikvider.

Till stöd för sin framställning anför kommittén — efter att hava erinrat om det kommittén givna uppdrag och om de för uppdragets fullgörande meddelade föreskrifter — följande:

Varuleveranser.

»Till fullgörande av det kommittén sålunda lämnade uppdrag har kommittén till en början undersökt vilka varor, som borde för Sveriges del ifrågakomma för leverans till de med hjälpaktionen avsedda länderna. Kommittén har därvid i första rummet haft att taga hänsyn till det med hela denna internationella hjälpaktion avsedda syftet. Detta är icke blott att bringa en tillfällig lindring i de ifrågavarande ländernas nödläge, utan fastmera att arbeta på ett effektivt avhjälpande därav genom att bidra till återuppväckandet av det genom kriget lamslagna näringslivet i dessa länder. Den internationella kommittén för hjälpkrediter i Paris (International committee for relief credits, I. C. R. C.), som har ledningen av hela aktionen i sina händer, har uttryckligen framhållit önskvärdheten av att de i aktionen deltagande länderna måtte låta leveranser av sådana varor, som behövas för produktionens återupptagande och drivande (»produktiva krediter»), gå före leveranser av rena konsumtionsartiklar utan något direkt eller indirekt produktivt ändamål (»konsumtiva krediter»).

De direktiv, som enligt vad i det föregående anförts hava givits kommittén vid dess tillsättande, innefatta icke annan föreskrift beträffande vilka varor, som genom kommitténs förmedling skulle ställas till de nödlidande ländernas förfogande, än att varuleveranserna skulle ske i sådana svenska varor, som inom landet förefunnes eller kunde framställas i den omfattning, att landets eget oundgängliga behov av sådana varor icke äventyrades. I ovan förmälda utdrag av statsrådsprotokollet den 7 maj 1920 framhålles, att de varor, som kunde ifrågakomma, vore i främsta rummet diverse industriprodukter (särskilt maskiner), vilka kunde befrämja lantbruk och industri inom de hjälpbehövande länderna, varutöver

möjligen, ehuru i mindre kvantiteter, vissa livsmedel och industriella råvaror kunde tillhandahållas.

I överensstämmelse med de direktiv, som kommittén sålunda haft att följa beträffande varufördelningen, har kommittén enat sig om tillämpning av följande huvudprinciper i detta avseende:

1) Leveranserna böra huvudsakligen omfatta sådana varor, vilka befrämja lantbruket och industrien inom de hjälpbehövande länderna.

2) Med hänsyn till det svenska näringslivets intressen böra i främsta rummet sådana varor ifrågakomma, för vilka marknad även för framtiden kan påräknas i de länder, dit exporten sker.

3) Av samma skäl böra varor, vilkas framställning innebär en högre grad av förädling och förutsätter en större användning av inhemsk arbetskraft, erhålla företräde framför andra samt fabrikat, framställda av inhemska råvaror eller halvfabrikat, gå före varor, förfärdigade av importerade råvaror eller halvfabrikat.

Med tillämpning av vad ovan anförts har kommittén genom cirkulär hänvänt sig till ett 70-tal av de större industrier, som synts kommittén böra hava intresse av att ifrågakomma vid den planerade varuexporten, och har kommittén från så gott som alla dessa industrier erhållit svar, som utvisa stort intresse för att delta i varuleveranserna.

Efter vidare förhandlingar med I. C. R. C. å ena sidan och resp. exportörer å andra sidan har kommittén upprättat och till I. C. R. C. översänt ett förslag å de varor, som för Sveriges del kunde komma i betraktande, och vilket skulle tjäna såsom grundlag för förhandlingar med de hjälpbehövande ländernas ombud. Förslaget är uppdelat i två grupper, av vilka grupp I upptager varor, som ansetts böra i främsta rummet ifrågakomma med hänsyn till såväl de nödlidande ländernas behov som den svenska industriens särskilda förutsättningar att tillgodose delar av dessa behov. Grupp II åter upptager varor, vilka skulle ställas till förfogande endast i fall resp. länder visade sig vara i särskilt behov av desamma.

Bland de å förslaget upptagna varorna märkas följande:

Grupp I: Lantbruksmaskiner, mejerimaskiner, åkerbruksredskap, yxor, spadar m. m. Motorer av olika slag.

Diverse andra maskiner och hjälpmedel för industriell verksamhet.

Kemisk-tekniska produkter såsom superfosfat, karbidkväve, trädestillationsprodukter, sprängämnen m. m.

Grupp II: Tackjärn, valsat eller smitt järn och stål, järnplåt m. m. Diverse kemisk-tekniska produkter m. m.

Sedan detta förslag genom förmedling av I. C. R. C. tillställts de hjälpbehövande ländernas ombud i Paris, hava från dem ingått svar, utvisande att åtskilliga av dessa länder äro intresserade av att förmedelst hjälpkrediter skaffa sig större eller mindre kvantiteter av vissa å förslaget upptagna varor.

Emellertid hava de sålunda föreliggande möjligheterna att anordna Sveriges deltagande i hjälpaktionen hittills icke kunnat utnyttjas. Det har nämligen visat sig, att exportörerna för att ställa varor till förfogande i allmänhet kräva, att likviden så ordnas, att kontanta medel på ett eller annat sätt komma dem tillhanda. Detta har visat sig omöjligt att genomföra med de för närvarande givna förutsättningarna.

Likviden.

Riksdagens beslut innefattar, att Eders Kungl. Maj:t må ikläda svenska staten betalningsansvar till ett belopp av högst 10 miljoner kronor för varor, som komma att av svenska exportörer på kredit levereras till de ifrågavarande nödlidande länderna. Detta betalningsansvar ansluter sig till de av sagda länder utfärdade skuldförbindelser, vilka i första hand lämnas såsom likvid för de exporterade varorna. Dessa förbindelser, vilka löpa med 6 procent halvårsvis förfallande ränta, skola, enligt vad som avtalats vid de förda underhandlingarna om den internationella hjälpkreditaktionen, kunna omsättas intill den 1 januari 1925. Följaktligen måste man räkna med den möjligheten, att statens betalningsskyldighet ej inträder förr än vid nyssnämnda tidpunkt, och exportörerna kunna dessförinnan icke för sina varuleveranser få kontanta medel på annat sätt än genom bankernas medverkan i form av diskontering eller belåning av statsgarantien.

Kommittén, som utgick från, att statsgarantien kunde likställas med en borgensförbindelse med begränsad ansvarighet för de främmande ländernas skuldförbindelser, och ansåg, att en belåning genom kommitténs försorg av dessa skuldförbindelser tillika med statsgarantien icke borde strida mot andemeningen av riksdagens beslut, vände sig i sådant avseende till Sveriges riksbank, då en dylik belåning borde närmast kunna ordnas genom riksbankens medverkan. Till svar å kommitténs framställning om en kredit mot säkerhet av den utav riksdagen medgivna statsgarantien uttalade emellertid bankofullmäktige i skrivelse den 15 sistlidne juli den uppfattningen, att de i lagen för Sveriges riksbank den 12 maj 1897 angående riksbankens utlåningsrörelse givna föreskrifter icke beredde riksbanken möjlighet att lämna kommittén den ifrågasatta krediten.

Sedan kommittén vidare såväl hos riksgäldsfullmäktige och svenska kronkreditaktiebolaget som hos de större privatbankerna under hand erfarit, att den begärda krediten ej heller från dessa håll kunde ställas till förfogande, har kommittén i en till handelsdepartementet den 27 sistlidne augusti ingiven promemoria dels uttalat önskvärdheten av att kontanta medel ställdes till kommitténs förfogande för beredande i viss utsträckning av omedelbar likvid åt exportörer, som förklarade sig vilja leverera varor till de ifrågavarande nödlidande länderna, dels ock hemställt om föreskrift i fråga om omfattningen i visst avseende av den enligt riksdagens skrivelse den 18 juni 1920 utfästa statsgarantien.

Vid föredragning av detta ärende har enligt nådigt brev den 7 sistlidne september Eders Kungl. Maj:t, när några medel för beredande av omedelbar likvid åt exportörer icke av riksdagen anvisats, funnit innehållet i berörda promemoria icke föranleda annan Eders Kungl. Maj:ts åtgärd, än att Eders Kungl. Maj:t, i avseende å omfattningen av den utfästa statsgarantien, funnit gott förklara sig, med hänsyn till avfattningen av riksdagens beslut i ämnet, icke kunna ikläda svenska staten betalningsansvar för de av de nödlidande länderna, i överensstämmelse med den fastställda planen för hjälpkationen, såsom likvid för mottagna varor utställda skattkammarväxlar till högre belopp än — vad angår såväl kapital som räntor — sammanlagt 10 milj. kronor.

Kommittén har efter mottagandet av nyss anförda nådiga brev haft förnyade ingående underhandlingar med representanter för de av frågan intresserade exportindustrierna och därvid fått ytterligare bekräftelse på sin uppfattning, att, så som den ekonomiska ställningen inom vårt land utvecklats sig, med tilltagande knapphet på penningmarknaden och med alltmera betungande räntesatser för den industriella

krediten, någon samverkan med exportörerna icke kan påräknas, med mindre dessa genom en försäljning erhålla möjlighet att lätta på sin kreditbörda och stärka sin förmåga att fortsätta driften.

Under sådana förhållanden synes det icke möjligt att genomföra Sveriges deltagande i hjälpkaktionen, utan att de av innevarande års riksdag fastställda villkoren för statens medverkan ändras. I andra länder, vilka samarbeta i hjälpkrediterna, hava vissa kontanta belopp ställts till förfogande för detta ändamål. Sålunda har i Danmark beviljats 12 milj. kronor, i Norge 17 milj. kronor, i Holland 12¹/₂ milj. gulden, i England 10 milj. £ sterling och i Förenta Staterna 114 milj. doll. Av dessa belopp hava enligt ingångna underrättelser större eller mindre delar använts till inköp av varor inom resp. långivande land. Därvid synas Englands och Amerikas Förenta Stater hava huvudsakligen begagnat sig av de förråd, som funnits kvar från krigsperioden, medan i övrigt de på kredit lämnade varorna torde hava inköpts i öppna marknaden och därefter ställts till de nödlidande ländernas förfogande mot sådana skuldförbindelser, som i det föregående omnämnts. Staten har sålunda själv övertagit hela risken av att dessa förbindelser icke bliva infriade. Att de utfästa kreditbeloppen ännu icke tillfullo disponerats torde äga sin förklaring bland annat dels i de oroliga förhållanden, som ännu råda inom vissa av de ifrågasvarande länderna, dels ock i den allmänna prisnedgången, vilken gjort köparna även i dessa länder mera återhållsamma än förut.

Enligt ovan åberopade statsrådsprotokoll har vid bestämmande av de varumängder, som borde för ifrågasvarande ändamål garanteras, föredragande departementschefen kommit till den uppfattningen, att det högsta varuvärde, som från svensk sida någorlunda bestämt skulle kunna ställas i utsikt för hjälpkrediterna, vore 20 milj. kronor, därvid departementschefen utgått från det antagandet, att för åstadkommande av halva kreditbeloppet medverkan borde kunna påräknas av vederbörande exportörer; och har detta antagande grundats på den omständigheten, att åtskilliga av våra industrier, vilka till följd av de tryckta exportförhållandena under de senaste åren icke kunnat vinna normal avsättning för sina artiklar, förutsattes hava intresse av att, mot likvid i utländska skattkammarväxlar samt statsgaranti till halva varuvärdet, avyttra vissa ineliggande lagerbehållningar.

Med stöd av den erfarenhet, kommittén vunnit under sin handläggning av förevarande angelägenhet, får kommittén uttala, att, även om statsgarantien ersättes med kontanta medel, det under nuvarande förhållanden icke torde vara möjligt att förmå exportörerna att av risken å dessa affärer övertaga så stor del, som av departementschefen sålunda förutsatts. De priser, vilka numera kunna erhållas för eventuella svenska varuleveranser, torde nämligen i förhållande till tillverkningskostnaderna ingalunda lämna så stor marginal, att exportörerna kunna utan risk för kännbara förluster sätta sina anspråk på statens medverkan så lågt som till halva försäljningsvärdet.

För att Sverige skall kunna deltaga i den internationella hjälpkreditaktionen med varor till det värde, som ställts i utsikt, eller minst 10 milj. kronor, synes därför säkerheten bjuda, att hela denna summa ställes till förfogande för ändamålet. Givetvis bör emellertid med avseende å dispositionen av dessa medel gälla vad som i nädiga brevet den 9 juli 1920 föreskrivits därom, att så stora kvantiteter som möjligt skola tillhandahållas och att i avseende å varje varuparti skall träffas an-

stalt för, att vederbörande exportör själv påtager sig så stor del av krediten, som med hänsyn till föreliggande omständigheter kan anses lämpligt och erforderligt.

Då någon annan utväg att ordna denna angelägenhet icke torde vara för handen, synes frågan böra hänskjutas till den nu snart sammanträdande riksdagen, och tillåter sig kommittén i avseende därå framhålla angelägenheten av, att denna fråga erhåller sin lösning så fort ske kan. Dels hava nämligen åtskilliga av de i hjälpaktionen deltagande länderna redan fullgjort större eller mindre delar av de i utsikt ställda varuleveranserna, och dels äro flera av de svenska varor, som här kunna komma i fråga, sådana, som böra levereras fortast möjligt, för att den därmed avsedda nyttan skall vinnas.

Med åberopande av vad sålunda anförts, får kommittén i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t behagade föreslå riksdagen att å tilläggsstat för år 1921 anvisa ett belopp av 10 milj. kronor att enligt de närmare bestämmelser, som varda av Eders Kungl. Maj:t meddelade, användas vid likvid av sådana svenska varor, vilka i huvudsaklig överensstämmelse med den plan och de villkor, som avtalats vid hjälpkreditkonferenserna i Köpenhamn och i Paris, 1920, på kredit levereras till Estland, Lettland, Litauen, Polen, Tjecko-Slovakien, Österrike, Ungern och Rumänien».

*Yttranden
öfver Svenska
hjälpkredit-
kommitténs
framställning.*

Öfver kommitténs framställning hava fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret beretts tillfälle att yttra sig, varjämte statskontoret avgivit infortrat utlåtande.

Samtliga de hörda myndigheterna uttala i nära nog sammanstående ordalag, att då, enligt vad kommitténs skrivelse gäve vid handen, det icke vore möjligt att genomföra Sveriges deltagande i ifrågavarande hjälpaktion, om ej kontanta medel ställdes till förfogande i stället för den beslutade statsgarantien, någon annan utväg icke syntes stå till buds än att hos riksdagen äska anvisande av för ändamålet erforderliga medel.

*Svenska hjälp-
kreditkommitténs
promemoria den
15 januari
1921.*

Sedermera har svenska hjälpkreditkommittén i en på min begäran upprättad, den 15 januari 1921 dagtecknad promemoria framlagt ett mera i detalj utarbetat förslag till plan för ordnandet av Sveriges deltagande i omförmälda hjälpaktion och särskilt reglerandet av betalningen för de skeende varuleveranserna m. m. Ehuru förslaget, som uppgjorts efter med riksbanken i ämnet förda förhandlingar, icke gör anspråk på att vara definitivt utan är avsett att i mån av behov ändras och modifieras, torde det emellertid — för att giva en föreställning om arten av de av kommittén tilltänkta anordningarna — vara lämpligt att här återgiva detsamma. Promemorian är av följande lydelse:

»I anslutning huvudsakligen till de direktiv, som meddelats dels genom statsrådsprotokoll den 7 maj 1920 och riksdagens skrivelse den 18 juni samma år, dels ock genom Kungl. brev den 9 juli 1920, har kommittén utgått från följande förut-sättningar.

Försäljningsvärdet (fob) å de varor, som ställas till förfogande, bör uppgå till minst 10 miljoner kronor. Därutöver är det önskvärt att anskaffa så stora kvantiteter varor som möjligt med begagnande av det belopp, 10 miljoner kronor, som ställas till förfogande för ifrågavarande ändamål.

Staten bör endast medverka till en del av försäljningsbeloppet för varje affär, i det att vederbörande exportör bör taga på sin egen risk så stor andel därav som möjligt. Proportionen mellan statens och exportörens andelar i likviden bestämmes efter överenskommelse i varje särskilt fall mellan kommittén och exportören.

Med avseende på inflytande ränte- eller kapitalavbetalningar å utländska statsförbindelser, vilka erhållits i likvid för levererade varor, skall gälla, att i första hand exportören skall erhålla gottgörelse för den del av leveransen, som icke betalats av staten. Följaktligen skall staten utav de belopp, som till såväl kapital som ränta inflyta å statens egna förbindelser, till exportören överlåta så mycket, som svarar emot hans andel i likviden, jämte 6 procent ränta därå från likviddagen.

Vad som därefter återstår av skeende ränte- eller kapitallikvider skall inbetalas till statskassan.

På grund av de förslag, som i sådant avseende framkommit från den internationella hjälpkreditkommittén i Paris, torde böra tagas under övernående möjligheten att förbehålla Kungl. Maj:t rätt att, därest omständigheterna sådant föranleda, låta de till statskassan influtna beloppen ånyo användas till hjälpkredit.

Kommittén, som har till uppgift att verkställa fördelningen av statsbidraget, åligger att föra noggranna förteckningar över de genom kommitténs förmedling avslutade affärerna. Av dessa förteckningar skall framgå bland annat: *dels* värdet av de till varje särskilt land exporterade varorna, fördelat på de i exporten deltagande företagen, med uppgift för varje affär å statens och exportörens andel i de såsom likvid mottagna skuldförbindelserna, *dels ock* de belopp, som varje exportör på grund av statens utfästelse har att eventuellt fordra av staten. På grundval av dessa förteckningar skall anordnas en särskild bokföring, som tydligt angiver ställningen vid varje tidpunkt gentemot såväl de främmande staterna som varje särskild svensk exportör.

Sedan hela statsbidraget blivit förbrukat och slutredovisning därför avgivits till Kungl. Maj:t, återstår att övervaka, att ränte- och kapitalavbetalningar fullgöras av de främmande staterna enligt åtagande samt att ingående belopp fördelas enligt träffade överenskommelser mellan staten och exportörerna. Då riksbanken icke lär kunna åtaga sig dessa åligganden, torde i sinom tid böra tagas under övernående, huruvida detta bör anförtros åt någon statens myndighet, t. ex. statskontoret, eller om kommittén under någon form skall fortsätta sitt arbete. I varje fall måste saken ordnas så, att Sverige fortfarande står i förbindelse med och är representerat i den internationella kommittén i Paris.

De staten tillkommande utländska skuldförbindelserna deponeras hos riksbanken. Denna har under hand angivit omfattningen av sin medverkan i förevarande avseende på följande sätt:

1:o. Riksbanken mottager i öppet förvar för svenska statens räkning ifrågavarande skuldförbindelser samt inkasserar vid förfall räntekuponger och kapitalbelopp. Sålunda inflytande belopp insättas på giroräkning i riksbanken för den myndighet, som erhållit uppdrag att handhava dessa nödhjälpkreditaffärer.

2:o. Riksbanken vidtager icke åtgärder för utkrävande av förfallna ränte- och kapitalbelopp, som icke frivilligt erläggas.

3:o. Riksbanken tager icke befattning med skuldförbindelser, deponerade utom riksbanken (t. ex. i Paris).

4:o. Riksbanken åtager sig icke att bland innehavarna av dylika skuldförbindelser fördela inflytande ränte- och kapitalbelopp på annat sätt än genom infriandet av till littera, nummer och belopp hos riksbanken av i punkt 1 nämnda myndighet till inlösning anmälda skuldförbindelser.

I överensstämmelse med ovan angivna förutsättningar har uppgjorts följande:

Plan för likviderandet av hjälpkreditaffärer.

1:o.

Affär avslutas direkt mellan svensk säljare och utländsk köpare. Köparen skaffar utfästelse från sitt lands regering, att denna ställer sina enligt internationell överenskommelse avfattade skuldförbindelser till disposition för hela likviden. Säljaren avtalar med Svenska hjälpkreditkommittén (såsom ombud för svenska staten) om det bidrag, som från svenska statens sida kan påräknas för likvid.

2:o.

Så snart leverans ägt rum och de utländska statsförbindelserna finnas tillgängliga — vare sig de överlämnats till säljaren eller för hans räkning deponerats t. ex. hos internationella hjälpkreditkommittén i Paris — överlåter säljaren till svenska staten så stor del av dessa förbindelser, som motsvarar statens bidrag till likviden.

Mot denna överlåtelse erhåller han dels statsbidraget till sig utbetalat, dels ock en svenska statens förbindelse av det innehåll, som nedan i mom. 3 andra stycket säges.

3:o.

De utländska statsförbindelser, som enligt ovanstående komma svenska staten tillhanda, böra överlämnas i öppet förvar hos riksbanken, som övervakar skeende ränte- och kapitalavbetalningar, omsättningar m. m.

Ränte- och kapitalavbetalningar å varje särskild dylik post av skuldförbindelser skola i främsta rummet användas till att gottgöra säljaren för den del av likviden, som icke täckts av statens bidrag, jämte ränta därå efter 6 procent per år. Säljaren är skyldig att mot denna gottgörelse till svenska staten överlåta vederbörande utländska statsförbindelser till motsvarande belopp. Det åtagande för staten, varom här stadgats, skall bekräftas genom särskild förbindelse, som tillställas säljaren på sätt i mom. 2 säges.

Vad som inflyter å de utländska statsförbindelserna, sedan säljaren erhållit den enligt ovanstående honom tillkommande gottgörelse, skall inlevereras till statskassan. På Kungl. Maj:t må därefter ankomma att avgöra, huruvida influtna medel skola ånyo kunna tagas i anspråk för stödjande av export till nödlidande länder.»

Vidare har kommittén lämnat en redogörelse för den internationella hjälpkreditaktionens ställning den 1 januari 1921, av vilken redogörelse inhämtas, bl. a., följande:

Den internationella hjälpaktionens ställning den 1 januari 1921.

A. England har för ifrågavarande ändamål anslagit ett belopp av 10,000,000 £, därav till nedan angivna länder beviljats följande krediter:

1) <i>Österrike.</i> Frakt och assurans för 200,000 tons mjöl från U. S. A.	£ 1,064,760	
Frakt och assurans för 100,000 tons majs från Argentina m. m.	» 600,000	
3,400 tons fruset färbkött (inkl. frakt)	» 295,200	
7,000 » bacon	» 917,000	
60,000 » utsädespotatis	» 620,000	
Ull	» 820,000	
Råa hudar, garvämnen m. m.	» 680,000	
1,000 tons ris	» 42,500	£ 5,039,460
2) <i>Polen.</i> 6,500 tons fläsk och bönor }	£ 280,000	
1,200 » kött }		
300 » diverse födoämnen }		
2,500 tons ull	» 1,400,000	
Tillbehör till textilmaskiner	» 100,000	
Koppar, tenn, kvicksilver m. m.	» 280,000	
Frakt och assurans för 110,000 tons mjöl från U. S. A.	» 694,280	» 2,754,280
3) <i>Ungern.</i> Frakt och assurans för 15,000 tons mjöl från U. S. A. »	94,400	
4) <i>Tjecko-Slovakien.</i> Frakt och assurans för 25,000 tons mjöl från U. S. A.	» 113,480	
5) <i>Armenien.</i> Frakt och assurans för 10,500 tons mjöl från U. S. A. »	71,500	
		Summa f. England £ 8,073,120.

B. Förenta Staterna hava beviljat ett anslag å 113,955,000 \$, och hava därav anvisats följande krediter:

1) <i>Österrike.</i> 200,000 tons mjöl	\$ 24,066,800
2) <i>Polen.</i> Frakt för 44,000 tons mjöl	\$ 660,000
200,000 tons mjöl	» 25,000,000
4,600 st. 30-tonns järnvägsvagnar }	
49 st. lyftkranar }	» 25,000,000
Övrig järnvägsmateriel }	
8,000 - 10,000 tons livsmedel }	
Transport av 80,000 tons av ovan angivna varor å \$ 15 pr ton	» 1,200,000
»	» 51,860,000
3) <i>Ungern.</i> 15,000 tons mjöl	» 1,875,000
4) <i>Tjecko-Slovakien.</i> 25,000 tons mjöl	» 3,125,000
5) <i>Jugo-Slavien.</i> Järnvägs- och telegrafmateriel m. m.	\$ 25,000,000
Transport av nyssnämnda materiel	» 1,200,000
»	» 26,200,000

6) <i>Armenien</i> . 36,508 tons mjöl	\$ 4,563,500	
Frakt för 26,000 » »	520,000 »	5,083,500
Summa f. Förenta Staterna		\$ 112,210,300.

C. Schweiz, som anslagit 15,000,000 francs, har beviljat kredit till *Österrike* för diverse varor till ett värde av 14,117,350 francs.

D. Holland, vars anslag utgör 12,500,000 fl., har beviljat följande krediter:

<i>Österrike</i> . 2,000 tons socker	fl. 2,040,000
40,000 tons potatis	» 3,000,000
Zink	» 150,000

Summa f. Holland fl. 5,190,000.

E. Danmark, vars anslag utgör 12,000,000 kr., har beviljat följande krediter:

1) <i>Österrike</i> . 10,000 tons potatis	kr. 1,350,000
2) <i>Polen</i> . Veterinärexpedition för bekämpande av boskapssjukdomar i Polen	» 50,000

Summa f. Danmark kr. 1,400,000.

F. Argentina har beviljat ett anslag å 5,000,000 \$, vilket i sin helhet tagits i anspråk för en till *staden Wien* beviljad kredit för inköp av diverse varor.

G. Norge har anslagit ett belopp av 17,000,000 kronor, men har någon kredit för varuinköp hittills icke beviljats.

H. Övriga i hjälpaktionen deltagande främmande länder — **Frankrike och Italien** — hava ännu ej fixerat beloppen för sina resp. bidrag, och följaktligen har ej heller någon kredit av dem hittills beviljats de hjälpbehövande länderna i och för varuinköp.

Samtliga de i den internationella hjälpaktionen medverkande stater med undantag av Förenta Staterna och Argentina deltaga därjämte i kostnaderna dels för den internationella hjälpkreditkommitténs i Paris sekretariat med 1 pro mille av det belopp, som varje land anslagit för hjälpkrediter, dels ock för hemforsling av österrikiska, ungerska, polska, tjecko-slovakiska och jugo-slaviska krigsfångar, sistnämnda kostnader beräknade till inalles 610,000 £ st.

Vad Sverige beträffar har bidrag lämnats till de sist nämnda båda slagen av särskilda kostnader, men har, såsom ovan nämnts, någon varukredit hittills icke beviljats. Framställningar rörande hjälpkrediter hava emellertid ingått från åtskilliga av de hjälpbehövande länderna.

Innan jag går att för egen del yttra mig i nu förevarande angelägenhet, vill jag slutligen fästa uppmärksamheten på två därmed sammanhängande specialfrågor, vilka synas mig vara av beskaffenhet att böra i detta sammanhang särskilt omnämnas.

*Ifrågasatt
fiskeexport.*

Redan under förliden höst inkommo till Kungl. Maj:t från vissa sammanlutningar inom fiskerinäringen med tillstyrkan från vederbörande

myndigheter framställningar om att, med hänsyn till det bekymmersamma läge, vari samma näring befunne sig, statsåtgärder måtte vidtagas för möjliggörande av sill- och annan fiskexport. I en den 14 januari 1921 dagtecknad skrivelse hava sedermera de s. k. fiskerinärings-sakkunniga, under ytterligare framhållande av denna närings svåra läge, hemställt om effektiva åtgärder från statens sida för underlättande av avsättningen av fiskerinäringsens produkter. I sådant avseende hava de sakkunniga, under hänvisning ej mindre till de åtgärder, som för fiskerinäringsens stödjande vidtagits i Danmark, Norge och England, såsom statsgaranti vid export av fisk, inköp av fisk för statens räkning och direkta understöd till fiskare — jag tillåter mig att för närmare kännedom härom hänvisa till vad de sakkunnigas skrivelse innehåller — än även till chefens för finansdepartementet yttrande i årets statsverksproposition angående min avsikt att förorda proposition till riksdagen i syfte att förutnämnda garantibelopp, 10 miljoner kronor, utbyttes mot en däremot svarande kontant summa, nu gjort framställning, att Kungl. Maj:tt ville föreslå riksdagen dels medgiva, att av detta belopp 2 miljoner kronor måtte få användas för beredande av likvid för fisk, avsedd att exporteras till nödlidande länder, eller, därest detta ej låte sig göra, bevilja särskilt anslag för sådant ändamål, dels ock till Kungl. Maj:ts förfogande anvisa ytterligare ett belopp av 2 miljoner kronor att vid inträdande behov tagas i anspråk för inköp av fisk till användning inom landet.

Lantbruksstyrelsen har i avgivet utlåtande tillstyrkt bifall till fiskerinärings-sakkunnigas framställning.

Vidare har av den österrikiska regeringen, under hänvisning till de i Österrike nu rådande svåra livsmedelsförhållandena, framställning gjorts om utförsel dit från Sverige av 20,000 ton råg med begagnande av den beviljade hjälpkrediten.

*Ifrågasatt
rågexport.*

Häröver hava folkhushållningskommissionen av juni 1919 och svenska hjälpkreditkommittén avgivit infortrade utlåtanden.

Folkhushållningskommissionen har i sitt den 15 december 1920 dagtecknade yttrande, under uttalande att annan än kontant likvid icke syntes böra ifrågakomma, avstyrkt bifall till framställningen.

Även svenska hjälpkreditkommittén har i yttrande den 7 januari 1921 avstyrkt, att den begärda rågleveransen skulle få äga rum inom ramen av den hjälpaktion, vars förmedlande blivit anförtrott åt kommittén. Ett bifall till framställningen skulle nämligen, enligt kommitténs mening, i hög grad minska möjligheterna att leverera de svenska

industriprodukter, vilka av kommittén redan ställts i utsikt såsom bidrag för Sveriges del.

Departementets-
chefen.

För egen del ber jag att i ärendet få anföra följande:

Vid den på våren 1920 i Paris avhållna internationella konferensen för planläggande av nu ifrågasatt hjälpaktion ställdes från svensk sida bestämt i utsikt varuleveranser till de nödlidande länderna till ett värde av minst 10 högst 20 miljoner kronor. Då nu, såsom av det ovan sagda framgår, den väg, som statsmakterna tänkt sig för Sveriges deltagande i oförmälda hjälpaktion — varuleveranser mot statsgaranti för viss del av varuvärdet — visat sig oframkomlig, lär det, för tillvaratagande av nationens värdighet, vara nödvändigt att vidtaga andra åtgärder för att de från svensk sida i utsikt ställda varuleveranserna snarast möjligt må komma till stånd. Härvid synes, trots önskvärdheten att under nuvarande hårt pressade statsfinansiella situation undvika direkta statsutgifter, någon annan utväg knappast stå öppen än att, på sätt svenska hjälpkreditkommittén hemställt, hos riksdagen äska anvisande av de medel, som erfordras för att säkerställa leveransen av åtminstone det garanterade minimivaruvärdet, 10 miljoner kronor. I likhet med min företrädare i ämbetet anser jag visserligen, att man bör söka att i avseende å varje varuparti träffa anstalt för, att vederbörande exportör själv påtager sig så stor del av krediten, som med hänsyn till föreliggande omständigheter kan anses lämpligt och erforderligt. Då det emellertid, med hänsyn till de tryckta förhållanden, som nu råda å penningmarknaden, och de svårigheter, under vilka vårt näringsliv har att arbeta, lär vara högst tveklöst, i vad mån ett dylikt enskilt övertagande av kreditrisk kan vara att påräkna, och det ju nu framför allt gäller att tillse, att de förpliktelser, som vårt land å Pariskonferensen iklätt sig, behörigen uppfyllas, synes mig försiktigheten bjuda att icke sätta beloppet av de medel, vilka av riksdagen böra äskas, lägre än till 10 miljoner kronor.

Snarare kunde det då, med hänsyn till de framställningar, som nu hos Kungl. Maj:t gjorts om åtgärder för möjliggörande av fisk- och rågexport till de nödlidande länderna, ifrågasättas, huruvida icke beloppet av ett eventuellt statsanslag för nu förevarande ändamål borde sättas något högre än nyss angivits. Det förhåller sig ju nämligen så — såsom ock av svenska hjälpkreditkommittén framhålles — att enligt den för hjälpaktionen uppgjorda planen Sverige i främsta rummet ansetts böra bidraga med vissa för de nödlidande ländernas återuppbyggande erforderliga industriprodukter; och då behovet av dessa industri-

produkter inom de hjälpbehövande länderna alltjämt kvarstår oförändrat och härtill kommer, att det särskilt under nuvarande förhållanden för den svenska industrien är angeläget, att avsättning beredes för så stora varupartier som möjligt, framstår det givetvis såsom önskvärt, att någon minskning i de tilltänkta leveranserna av industriprodukter icke må behöva ifrågakomma. Å andra sidan är det obestridligt, såväl att den svenska fiskarebefolkningen för närvarande befinner sig i ett läge, som nödvändiggör åtgärder för underlättande av avsättningen av fiskerinäringens produkter, som ock att den österrikiska framställningen om spannmålsleveranser till lindrande av det inom landet rådande nödtillståndet av humanitära skäl är i allra högsta grad behjärtansvärd.

Då jag det oaktat icke anser mig kunna föreslå högre statsbidrag för nu ifrågavarande ändamål än det ovan angivna beloppet, 10 miljoner kronor, är detta beroende av finansiella skäl. Jag vill emellertid erinra, att den statsgaranti till belopp av 15 miljoner kronor, som — utöver tiomiljonersgarantien — av fjolårets riksdag ställts till Kungl. Maj:ts förfogande, ännu icke blivit till någon del tagen i anspråk. Möjligt är ju, att det skulle kunna låta sig göra att medelst denna garanti få till stånd export av exempelvis fisk eller spannmål till Österrike; i så fall synes hinder ej böra möta att för ändamålet disponera någon del av sagda garanti. För stödjande av det svenska jordbruket och fisket torde emellertid på denna väg icke mycket stå att vinna; hela anordningen har ju icke heller vidtagits i sådant syfte utan för att bereda hjälp åt det nödlidande utlandet. Det svenska jordbruket lär för sitt stödjande vara i behov av åtgärder av helt annan art än som här avses, och vad det svenska fisket angår torde — i den mån för exportens underlättande statsingripande må anses möjligt annorledes än genom beredandet av visst utrymme för fiskeexport i planen för användningen av det ifrågasatta tiomiljonersanslaget — frågan böra göras till föremål för utredning i särskild ordning. Dessa spörsmål äro, enligt vad chefen för jordbruksdepartementet meddelat mig, för närvarande under närmare övervägande inom sistnämnda departement.

Beträffande de närmare anstalterna för ordnandet och likviderandet av de varuleveranser, vilka ingå såsom ett led i här ifrågavarande internationella hjälpaktion, föreligger nu, såsom framgår av den av mig ovan lämnade redogörelsen, ett av svenska hjälpkreditkommittén utarbetat förslag. Detta förslag är emellertid endast att anse såsom ett försök att uppdraga vissa allmänna linjer för de anordningar, som böra träffas för realiserandet av Sveriges deltagande i oformälda hjälpaktion och ingalunda att betrakta såsom någon definitiv plan, avsedd att i alla detaljer

Bihang till riksdagens protokoll 1921. 1 saml. 69 häft. (Nr 80.)

följas. Att i en angelägenhet sådan som den förevarande på förhand fastställa en dylik plan lärer — med hänsyn till de tid efter annan vitt skiftande förhållandena och den mångfald olika faktorer, som öva inflytande på bedömandet av de uppstående spörsmålen — icke vara möjligt, utan lärer åt Kungl. Maj:t böra inrymmas befogenhet att inom ramen av det beviljade anslaget fritt ordna alla de med varuleveranserna och likviderna sammanhängande frågorna på det sätt, som efter prövning av föreliggande omständigheter kan anses bäst ägnat att främja det med hjälpaktionen avsedda syftet. Bland annat torde det, såsom hjälpkreditkommittén uttalat, böra få ankomma på Kungl. Maj:t att avgöra, huruvida de å de främmande staternas skuldförbindelser influata likviderna må få på nytt tagas i anspråk för stödjande av export till de nödlidande länderna.

För täckande av anslagssumman låge det måhända närmast till hands att taga i anspråk tillfälliga lånemedel. Då det under nu rådande förhållanden å lånemarknaden är angeläget att så långt som möjligt begränsa statens upplåning, har jag emellertid, efter samråd med chefen för finansdepartementet och i enlighet med vad av honom tillstyrkts, ansett mig böra föreslå att det erforderliga beloppet, 10 miljoner kronor, måtte få — i stället för att upplånas i öppna marknaden — såsom lån ställas till förfogande från statsverkets fond av rusdrycksmedel. Detta synes, med hänsyn till det ändamål, vartill medlen skola användas — anskaffning av varor för nödlidande länder — icke böra vara ägnat att väcka betänklighet. Därest det skulle komma att visa sig, att hela det från fonden i anspråk tagna beloppet icke kommer att till fonden åter inflyta, torde framdeles få tagas under övervägande, huru förlusten skall slutligt täckas. Däremot torde fonden — med hänsyn till det ändamål, varom här är fråga, och ovissheten om, i vilken omfattning ränte- och kapitalavbetalningar å de utländska skuldförbindelserna kunna påräknas — icke böra tillgodoräknas annan ränta än den, som för fonden uppstår för det fall, att summan av till fonden inflytande ränte- och kapitalavbetalningar å sagda förbindelser kommer att överstiga det kapitalbelopp, som från fonden tagits i anspråk.

Jag hemställer alltså nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att — med återkallande av det i skrivelse den 18 juni 1920, nr 405, Kungl. Maj:t meddelade bemyndigande att ikläda svenska staten betalningsansvar till ett belopp av högst 10 miljoner kronor för varuleveranser till vissa angivna länder — medgiva, att av statsverkets fond

av rusdrycksmedel må såsom lån disponeras ett belopp av högst 10 miljoner kronor för beredande av likvid, i den ordning och enligt de grunder, som av Kungl. Maj:t bestämmas, för varor, som i anledning av rådande nödtillstånd blivit eller bliva av svenska exportörer levererade till Estland, Lettland, Litauen, Polen, Tjecko-Slovakien, Österrike, Ungern och Rumänien.

Vad departementschefen sålunda hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämde, tacktes Hans Maj:t Konungen bifalla; och skulle proposition i ämnet till riksdagen avlätas av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

John Pape.
